

DEO OPTIMO MAX.
UNI ET TRINO,

VIRGINI DEIPARÆ, ET S. LUCÆ,
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS,
*manè discutienda, in Scholis Medicorum, die Jovis duodecimā mensis
Martii, anno Domini M. DCC. XLV.*

M. PHILIPPO DAVIER DE BREVILLE,
Dotariæ Hispaniarum Regina, dūm viveret, Consiliario Medico
perpetuò Ordinario, Doctore Medico, Præside.

An Aqua, ex Hydrargyro, salubrior?

I.

TUPENDA sanè corporis humani fabrica! Numquid in eâ non emirabitur sapiens? Quid concinnius, quid elegantius innumerabili, quibus constat, tubulorum contextu? Quàm perfecta & singularis viscerum structura! Quàm exquisitâ arte & consilio partes omnes fabricatæ! Quàm mira omnium compages! Ut indeprehensus & inextricabilis functionum omnium modus! Ecquid igitur Vita? Nil aliud certè quàm indefinens & alternans solidorum Elater, tum fluidi aëris, laticis purpurei, cæterorumque fluidorumque itus reditusque irrequietus. Hoc stante concentu, stat sanitas, stat vita. Verùm quàm docilis discordiæ hæc harmonia! Ecquis enim enumerare valeat, quot infinitis ferè solida dissideant & discordent discrepantis? Quot innumeris liquida distrahantur erroribus? Hinc meritò cuilibet Philosopho, tam fluxæ, tam delicatulæ, tot perituræ modis machinæ qua-

2

Isicumque diuturnitas, miranda potius, quam ejusdem imminens ruina, certa cadu-
citas, & fatum ineluctabile. Cui tamen moras (licet heu! nimium breves) neces-
sitate, mortalibus ægris, munere Dei concessum. Quod laudabili & legitimo sex re-
rum non naturalium usu, præcipueque earum, quæ magis & frequentius valent
corpus afficere, ne dubites præstandum.

I I.

RERUM non naturalium, excepto aëre, (sine cujus adminiculo & jugi in-
fluxu, motus omnis in Animantium corporibus, protinus cessat) nulla major
incumbit viventibus, quam cibi potusque admittendi necessitas. Quemadmodum
enim perpetuo aëris appulsu, quasi novo pabulo, resecta vitalis aura perennat;
sic etiam particularum cibi potusque identidem appositum novâ accessione, quod
motibus animalium, variisque secretionibus & excretionibus deperditum est, denuo
resarcitur. Nec ideo operosam mensarum dubiarum luxuriam victui facile parabili
anteponendam existimes. Modico cibo & simplici contenta est Natura, potusque
adhuc simpliciori; solius nempe Aquæ laudabilis. Hoc utere, si sanitati & longævi-
tati studere fert animus. Exulenteque proinde liquores quavis fermentati, multò
majori humani generis malo & incommodo, quam emolumento excogitati. Pru-
denter quidem.^a Rhafis asseruit, *Nihil esse præter aëris puritatem, magis pertinens
ad sanitatem, quam Aquarum salubritatem.* Hinc nullus dubites, quin maximè in-
ter sit novisse, quænam ad potum exhibita salubres, quæ verò insalubres sint Aquæ. Fa-
cessant autem pleraque signa, quæ passim in argumentum bonitatis, vel malitiæ
Aquarum asseruntur. Incertissima sunt, & in Aquas salubres & insalubres perinde
cadunt. Nolis etenim arbitrari, leviores semper esse meliores. Interdum enim Aquæ
gravitas, à mixturâ corporum Aquâ leviorum, putâ impuri sulphuris, aliarum-
que particularum perniciosarum venit repetenda. Ut proinde iisdem ex causis noxia
sit Aqua, quibus sit levior. Nec auscultandum indicio multorum Medicorum ani-
mis inculcato, levissimas nempe esse, ac propterea optimas Aquas, quæ citò ca-
lent & citò refrigerantur. Istud etenim non raro fallacissimum experientiâ revincitur.
Neque etiam minore difficultate laborat, quod à pelluciditate & perspicuitate Aqua-
rum, sumitur salubritatis indicium. Aëri namque interdum sunt quàm simillimæ,
& tamen insalubres. Non igitur semper fidendum (autore etiam^b Plinio) notis &
signis à Scriptoribus, ad Aquarum salubritatem explorandam laudatis, cum con-
trarium non raro experientiâ compertum sit. Fatendumque Aquarum qualitates,
sensibus externis obvias, non aliâ ratione, ad lymphæ bonitatem detegendam,
conspirare, quàm quòd nobis quasi tenocinentur, ut ad illarum tentandum haustum
fidentius accedamus, quas claras, perspicuas, dulces & inodoras, minùs graves, citò
calentes ac refrigerantes observamus: dùm è contrâ stagnantes, pigras, cœnoscas,
turbidas & malè olentes à mensis nostris arcemus. Hinc duo tantummodò indicia,
rationes, modosque agnoscas, quibus Aquarum salubritas potest explorari; lon-
gum nimirum innoxiumque usum, aut chymicæ Analysem, per quam nihil exo-
vici, ipsam Aquæ compositionem ingredi doceberis.

I I I.

SITIM extinguere, alimentorum divisionem digestorumque distributionem
& promovere, potulentorum præcipuæ dotes. Hinc, quibusvis liquoribus fermen-
tatis, solius Aquæ anteponendæ necessitatem intellige; particulis enim, quibus illa
gaudet, lubricis, & volubilibus, sive politæ sint, & rotundæ, variisque interstitiis
discreta, sive ad ovorum figuram accedentes, sive potius, quod verissimum est,
oblongæ, teretes, læves, & flexiles dicendæ sint, particulis inquam, lubricis, te-

^a Lib. 1.
de reg. prin.
cap. 2.

^b M. H.
lib. 3. cap. 3.

nuissimis & summè mobilibus, sitim, ut ut gravem, compescit, ciborum quorumvis partibus & poris inseritur, hosque referat & dividit, vasa secretionibus dicata, compendiarè viâ distendit & permeat; eoque promptius fungitur officio, quò magis limpida est & ab omni Illuvie immunis. Certum autem est Aquas omnes, vel à suâ origine, vel à locis, per quos transeunt, vel à continentibus, contiguisque corporibus semper aliquid-extranei, terrei potissimum aut salini rapere, sibi que admiscere; sic quoque fluvii magni, non solum ex omni profluente, pluviali, nivali & fontanâ omnis generis constant, sed insuper, magnarum, quas allunt & prætereunt, urbium sordibus coinquinantur. Undè quamvis illorum Aqua clarissimorum scriptorum encomii scelestretur, ut potè longo & libero cursu attenuata, facillimè obvia, ab omni que cruditate radiorum solarium ope vindicata; nihilo tamen minùs, loca, per quæ defertur, multum illi addere, aut detrachere, dùmque cænoso decurrit gurgite, aut aliquid deterius admiscetur, pejoris naturæ ipsam evadere, fæatensis necesse est. Sic illa crassioribus, terrenis, sulphureis, salinisque diversi generis scatens & fæta moleculis, minimos Vasorum mœandros perreptando, quos dissolvere debuisse infarsctus, consociare & ingeminare laborat. Hinc chyli corruptelam, variorum Vermium generationem, colici doloris, alvinique fluxus originem repete. Periculosa igitur plenum Opus alex tentant, qui fluviorum, magnas Urbes præterlabentium Aquas, prout se se offerunt, ingurgitare audent. Nec idèò depurandæ, & defecandæ per distillationem Aquæ perpetuò alloborandum existimes. Viam æquè tutam & salubrem, multò verò faciliorem & compendiosorem accipe.

I V.

HYDRARGYRUM, seu Mercurius vivus, inter semi-metalla primas tenens, Chymicorum servus fugitivus & proteus, particulis acidis, volatissimis, sulphureis pressius sibi incumbentibus, celerrimeque provolutis, attamen inter se debilius motis, constat. Undè volubilitas & ponderositas. Hæ si ab invicem secedunt, particulæ, conspicuè lædunt: sunt verò in suâ cohæsione addo tenaces, ut potius subtilitate & volubilitate suâ, densissima etiam, penetrent, & externos hinc sensus & intellectum ament deludere. Mercurius vivus in substantiâ interne ad lib. sem. & lib. 1. propinatus, ab Henrico ab Heer, plurimisque clarissimis Autoribus, mirum quantum laudatur, in Iliacâ passione à pertinacissimâ Alvi obstructione, quippè quàm citissimè intestina permeat. Multi quoque Vivum bolo mellito, aut saccharo subactum, ad infantium vermes, fausto successu, usurpant. Universæ etenim prospiciæ verminosæ insensibilis hostis audit; ita ut ad illius vel levissimam auram ejusmodi quævis animalcula aut effugiant illicò, aut suffocentur. Incocti aut macerati. Hydrargyri ope, Aqua omnis defecatur, quàm maxime; quin breviori temporis spatio purior & levior multò evadit, illâ, quæ apud divites in grandibus vasis æreis, stanno intus obductis & concameratis, arenâ mediante, depuratur. Indèque suæ fortis munis, mirum in modum fungitur, exilissimos quosque scilicet tubulorum mœandros penetrando, succos densiores diluit, crassiores attenuat, & acres mitigat. Insuper virtutem Mercurii mutuata universos lumbricos & ascarides enecat epota: &, quod mireris, eadem argenti vivi quantitas, diversis Aquæ mensuris millies eandem valet impertire facultatem, absque vel minimâ ponderis sui, proprietatis aut substantiæ sensibilis deperditione.

V.

AQUÆ vitiosa Remedium nobilissimum præsentissimumque, Doctissimorum consensu, est si decoquatur: quod de omni Aquâ intelligas, sive cænosa sit, sive turbida, sive sapore alieno, odoreve infecta, sive etiam limpidißima atque splend-

4
 distima; nam pleræque ipso blandiuntur aspectu, quæ haustæ magnas turbas in corpore concitant. At Mercurio vel levissimè adulterata, multò purior & levior, magisque innocens & salubris, quàm simplici decoctione efficitur. Indèque angustissimos viscerum quorumvis tubulos penetrando, secretiones omnes promovet, insensibilique perspirationi imprimis faver, à cujus suppressione nemo nescit, quàm formidolosa morborum cohors immineat. Quin & cutis vitia quælibet emendat & corrigit, sicque scabiei, serpigini, impertiginique medetur. At inquires forsitan, vereor, ne quid incommodi aut detrimenti, ab Aquâ Hydrargyro infectâ, nervosum genus patiatur? Minimè gentium. Nervosas è contrâ fibrillas, si rigidiores sint, emollire valet, eorumque Erethismum delere, & sic spasmodicas, hystericasque passiones consopire, imò penitus arcere & eliminare. Jam verò quem historia naturalis, vel modicè gnarum, latet, vermes, infiniti propemodùm generis, reperi-ri, rebusque ferè omnibus, vegetabilibus potissimùm & animalibus innasci, atque innutiri? Quis Medicus ignorat lumbricos ita esse intestinorum incolas, ut eorumdem intra Cellulas concipiant, deponantque Ova, dulcibusque chylo-lymphaticis succis nutriantur & augeantur? Quis verò tam hospes est in Medièinâ, ut eadem pharmaca cunctis infectis, promiscuè hostilia, reputet? Experimentiâ compertum est, peculiaria plerumque remedia certam Vermium speciem in fugam conjicere, atque interimere: adeoque Vermes qui in amaris nidificant, amaris etiam, qui verò in dulcibus, dulcibus quoque, qui in acidis aut acribus, acidis pariter acribusque nutriuntur, non autem profligantur. At solus Mercurius omnia infecta indiscriminatim fundit ac perimit. Etenim cùm scateat corpusculis perniciosissimi motus, simulque sub parvâ mole ingentem metallicæ quantitatem contineat, non solum faciliè in tenella insectorum viscera, minimamque Villorum texturam penetrat, sed ipsos suffocat etiam, necat atque interimit. Illud ipsum à celebri Lancisio in Epidemiâ Romanâ, diversâ Vermium sobole nullis remediis cedentium concomitatâ, expertum est; & multò antè ab Helmontio & Baricello magnis Encomiis celebratum. Vis ampliora? Quem fugit famigeratissimum hic Empiricum, hâc Aquâ nomine suo insignitâ, multoque ære venditâ, innumeros, ferè ad miraculum, morbos profligasse? Cùm igitur ab incocto aut macerato Hydrargyro Aqua tot commodis gaudeat, tot emolumentis polleat, tot virtutibus antecellat, cùm pura & limpidissima, nulloque deturpata colore oculis ardeat, cum nullo pravo sapore aut odore infecta, palato etiam fastidioso displicere nequeat, cùm cuilibet ætati, cuivis sexui, omni loco & tempore, infantulis etiam & gravidis tutò & jucundè possit propinari; quis nobiscum non amabit concludere?

Ergò Aqua, ex Hydrargyro, salubrior.

Proponebat Parisiis, PASCASIUS BORIE, Palensis, Doctor
 Mompeliensis, & saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus
 Medicus, A. R. S. H. 1745, à sextâ ad meridiem,